

УДК 636.2.034.082

М'ЯСНЕ СКОТАРСТВО СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

**Прудніков В.Г., професор, зав. кафедри переробки
та стандартизації продукції тваринництва**

**Криворучко Ю.І., доцент кафедри технології
тваринництва ім. ак. М.Д. Потьомкіна**

Харківська державна зооветеринарна академія

Колісник О.І., к. с.-г. н.,

директор ПП «Агро – Новоселівка 2009» Харківської області

***Анотація.** Розглянуто питання щодо розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства в східному регіоні України на прикладі Приватного підприємства «Агро-Новоселівка 2009» Нововодолазького району Харківської області.*

***Ключові слова:** яловичина, м'ясне скотарство, абердин-ангуська порода худоби, вирощування, годівля, параметри технології.*

Актуальність проблеми. Одним з головних та актуальних питань в аграрному секторі України є виробництво високоякісної яловичини. Однак, нажаль, за останні 20 років галузь скотарства країни майже повністю знищено, окрім невеликої кількості господарств. За минулий рік виробництво м'яса на душу населення склало 33 кг, у тому числі 11 кг яловичини. Якість яловичини є низькою, а дефіцит її складає близько 1,9 млн. тон.

В закордонній практиці виробництво яловичини базується на розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства, а м'ясо, отримане від м'ясної худоби, втричі дорожче коштує, ніж м'ясо від молочної худоби за рахунок високої якості – мармуровості, соковитості, ніжності, тонковолокнистості.

Еталоном якості яловичини вважається м'ясо, отримане від м'ясної худоби абердин – ангуської породи. Тому ця порода має широке розповсюдження і є найскоростиглішою в світі [1-2].

Мета досліджень. Основною метою досліджень є вивчення сучасного стану та параметрів технології м'ясного скотарства в умовах східного регіону України.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проведені в умовах ПП «Агро-Новоселівка 2009» Нововодолазького району Харківської області при вирощуванні худоби абердин-ангуської породи.

Результати досліджень. ПП «Агро-Новоселівка 2009» Нововодолазького району Харківської області має статус племзаводу з розведення абердин-ангуської породи худоби. В господарстві її налічується 334 голо-

ви, в тому числі 148 корів.

При утриманні худоби абердин – ангуської породи у господарстві застосовують технологію м'ясного скотарства, яка охоплює два виробничих етапи: перший – отримання і вирощування телят до 7 - місячного віку на «підсисі»; другий – інтенсивне дорощування і відгодівля молодняку після відлучення. При цьому худобу утримують на глибокій довго незмінній солом'яній підстилці на вигульно-кормових майданчиках, а у весняно-осінній період – на пасовищах.

Формування глибокої незмінної підстилки на вигульно-кормових майданчиках здійснюють влітку, до переведення худоби на стійлове утримання, шляхом укладання шару сухої соломи (до 30-40 см) з наступним додатковим внесенням її із розрахунку 5 кг на голову за добу. Видаляють підстилку один-два рази на рік бульдозером.

Норми площі на вигульно-кормових майданчиках, фронт годівлі (дожжина годівниць) в розрахунку на одну тварину показані в табл. 1.

Таблиця 1

Норми площі та фронту годівлі з розрахунку на одну голову [3]

Об'єкт	Корови і нетелі		Телиці парувального віку		Телята у віці 7-12 міс.		Телята у віці до 7 міс.	
	площа м ²	Фронт годівлі, м	площа м ²	Фронт годівлі, м	площа м ²	Фронт годівлі, м	площа м ²	Фронт годівлі, м
Вигульні майданчики	20	0,6	15	0,5	10	0,5	4	0,3

Годівлю і напування худоби проводять на обладнаних вигульно-кормових майданчиках, де обладнують годівниці та напувалку. Фронт годівлі для корів - 0,6 м, для молодняку – 0,3 - 0,5 м з розрахунку на одну голову.

Для відпочинку худоби на вигульних майданчиках влаштовують «кургани» висотою 1-1,5 м, шириною – 10-15 м з розрахунку 3-5 м² на одну тварину. Їх періодично застилають соломою, внаслідок чого одержують сухе лігво, яке підігрівається теплом, що утворюється в результаті біотермічних процесів у товщі підстилки.

Корів утримують з урахуванням їх фізіологічного стану. Родильних відділень не споруджують, так як розтелення корів відбувається у весняний період, тобто сезонно.

Маток з телятами утримують на майданчиках. Телят вирощують на повному «підсисі» під коровами-матерями безприв'язно до відлучення у 7 місяців. У перші 3-4 міс після народження молоко для них є основним продуктом харчування і енергія росту залежить від рівня молочної продуктивності матері, а далі – від правильно організованої годівлі та співвідно-

шення кормів в раціоні. Потреба телят у сухій речовині до 4-місячного віку становить 1,5-2,2 кг на 100 кг живої маси, в обмінній енергії – відповідно 26-28 і 23-25 МДж.

Влітку телята разом з коровами добре використовують пасовища. На бідних пасовищах телят підгодовують концкормами в спеціально відведених місцях. На пасовищах телята повинні бути забезпечені свіжою водою і кухонною сіллю (сіль-лизунець).

Телят з 15-20 – денного віку привчають до поїдання сіна, концкормів, а підгодівлю організовують у спеціально обладнаних загонах – їдальнях, куди телята потрапляють через невеликі лази, нездоланні для великих тварин. У загонах розміщують годівниці для концкормів і кормових добавок, решітки для грубих і зелених кормів, а також відра для свіжої води. На випасі телята швидко з (1-1,5 міс. віку) починають поїдати пасовищну траву.

Загони-їдальні для телят споруджують з таким розрахунком, щоб вони могли вільно діставатися матерів. Це забезпечує надійну організацію підгодівлі телят в «підсисний» період.

У м'ясному скотарстві відповідальним є вирощування підсисних телят під матерями до 7-місячного віку. В цей період формуються основні ознаки майбутнього інтенсивного їх росту. Необхідно пам'ятати, що у недорозвинених телят за живою масою в молочний період після переведення їх на інтенсивну годівлю ріст м'язової тканини знижуються середньодобові прирости. Тому при вирощуванні телят необхідно знати молочність корів-годувальниць і, якщо вона менша 1200 – 1400 кг, обов'язково організувати підгодівлю телят рослинними кормами з урахуванням біологічних можливостей організму. Висока корелятивна залежність розвитку телят від молочної продуктивності корів спостерігається до 3 – 4-місячного віку, а потім їх можна переводити на раціон згідно з нормами годівлі молодняка.

Телиць після відлучення від корів у 7-місячному віці формують в групи і утримують за технологією, аналогічною для корів. При вирощуванні контролюють їх розвиток. Для цього у перші 2-3 місяці після формування гурту проводять оцінку поголів'я за енергією росту і слабких тварин виділяють в окрему групу для вирощування на м'ясо.

Молодняк, призначений для вирощування на м'ясо, після відлучення від корів у 7 місяців гуртують за статтю та живою масою. Тварин утримують безприв'язно на майданчиках по 15-20 голів до 15-16 місяців. Роздавання кормів і видалення гною механізовані.

Влітку худоба знаходиться на пасовищі (рис. 1). Це заощаджує велику кількість паливо-мастильних матеріалів, концентрованих кормів, трудових та інших ресурсів. Максимальне використання пасовищ забезпечує одержання високоякісної і дешевої продукції і реалізацію генетичного

Рис. 1 Худоба абердин-ангуської породи на пасовищі

потенціалу тварин.

На одну корову з телям виділяється 0,3-0,4 га багаторічних культурних пасовищ, розподілених на загони. Площа загону залежить від урожайності пасовища, чисельності поголів'я, статевої групи худоби, тривалості випасання.

Порційне випасання у загонах дозволяє при одному й тому ж навантаженні худоби на одиницю площі збільшити споживання і зменшити ви́топтування трави. Використання електропастухів при випасанні дає можливість у два-три рази скоротити кількість обслуговуючого персоналу. Череду кількістю 150-180 корів з телятами випасають три чоловіки.

Основним критерієм годівлі м'ясної худоби має бути споживання тваринами великої кількості грубих, соковитих кормів взимку, зелених кормів (трави пасовищ) – влітку при невеликих витратах концкормів (20-25% у структурі раціону). На одну корову «зі шлейфом» слід заготовляти (без страхового фонду) на рік 60,0 ц. к. од., у тому числі концкормів – 22,0-30,0%, соковитих – 24,0-30,0%, грубих – 16,0-21,0%, зелених – 26,0-33,0%.

Особливістю технології годівлі в м'ясному скотарстві є те, що близько 50% кормів витрачається на доросле маточне поголів'я. При цьому м'ясних корів можна утримувати на дешевих кормах (солома, полова та інші), підтримуючи лише їх заводську вгодованість, а цінні соковиті та концкорми економити для вирощування молодняку. У літній період доці-

льно максимально використовувати зелені корми пасовищ та сіяних трав.

Корови м'ясних порід можуть у великій кількості і продуктивно використовувати дешеві корми місцевого виробництва – солому, полуку та інші відходи рільництва. Дещо менше в раціоні може бути соковитих кормів. Але, щоб раціонально використовувати кормові ресурси й одержувати необхідну продукцію без порушення фізіологічного стану організму, корови повинні бути забезпечені необхідною кількістю поживних і мінеральних речовин та вітамінів.

Загальний рівень годівлі корів, потреба їх в основних елементах живлення й енергії залежить від живої маси, періоду та лактації, пори року, вгодованості, технології утримання, породи та інших факторів. В зв'язку з цим у маточному стаді м'ясної худоби доцільно застосовувати роздільні норми годівлі: для тільних сухостійних корів в останні 2 міс до отелення, для лактуючих корів в першій половині лактації і після відлучення телят. Формування груп, близьких за фізіологічним станом, дає можливість найбільш точно врахувати потребу організму в основних елементах живлення.

Річна потреба корів в кормах залежить від типу годівлі, тривалості зимово-стійлового і пасовищного періодів, живої маси корів, технології їх утримання та годівлі. Так, при силосно-сінному типі годівлі на одну корову живою масою 600 кг в рік потрібно: сіна бобового - 1,6 ц, сіна злакового - 10,3; соломи - 9; силосу - 33; концкормів - 3,3; трави пасовищ - 55; і сіяних трав - 7,5 ц; а при сінажно-силосному – сіна бобового - 1,2 ц, сіна злакового - 6,3; соломи - 8,7; сінажу - 20-20,7; силосу - 14,2; концкормів - 2,8; трави пасовищ - 58; сіяних трав - 8; і патоки - 0,6 ц (табл. 2).

Таблиця 2

Річні норми заготівлі кормів на м'ясну корову зі шлейфом [3]

Корми	Середньодобовий приріст, г					
	600		800		1000	
	ц, в натурі	% за поживністю	ц, в натурі	% за поживністю	ц, в натурі	% за поживністю
Концкорми	12,7	18	17,5	24	22,7	30
Силос	49,4	14	40,0	11	30,2	8
Сіно	5,6	4	7,3	5	9,1	6
Сінаж	36,3	18	37,4	18	38,9	18
Солома	25,4	9	20,4	7	15,1	5
Зелені	144,9	37	141,6	35	138,6	33
У т.ч. пасовищні	121,4	31	117,3	29	113,4	27
На корову за рік, ц.к.од	70,5	-	72,8	-	75,8	-

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

Норми витрати кормів на вирощування телят від народження до 7 міс становлять, кг: молока – 1550 кг, сіна – 330, силосу- 450, концкормів – 252, трав'яного борошна-38, трави пасовищ – 390, сіяних трав – 60, кухонної солі – 5,3, кормового фосфату – 9,9, в яких міститься 1182 к.од. і 10,84 тис. МДж обмінної енергії.

Вирощування й відгодівля молодняка на м'ясо є заключним етапом виробництва яловичини. Від організації годівлі тварин в цей період залежить кількість та якість м'яса. Основною умовою одержання високої продуктивності є інтенсивне вирощування молодняка від народження до забою.

Вирощування й відгодівля худоби на м'ясо базуються на максимальному використанні дешевих кормів, які у певному співвідношенні можуть забезпечувати високі середньодобові прирости.

До раціону можна вводити по 1-2 кг озимої чи ярої соломи. При інтенсивному вирощуванні худоби в структурі раціону за поживністю рекомендовано мати 20-25% грубих кормів, 35-40 соковитих і 38-48% концкормів.

Якщо кормових угідь достатньо, то в літній період при інтенсивному вирощуванні молодняка його випасають на культурних багаторічних пасовищах або використовують для годівлі зелену масу трав із системи зеленого конвеєра з обов'язковою підгодівлею концкормами.

Здавальна жива маса молодняку становить 400 кг у 15-ти місячному віці.

В цілому, при дотриманні всіх елементів технології м'ясного скотарства, виробництво яловичини в господарстві є збитковим. Головна причина цього – великий диспаритет цін між собівартістю 1 кг приросту та здавальною живою масою, що призводить до збитковості галузі м'ясного скотарства. В результаті цього не має жодного бажання керівникам господарств розводити м'ясну худобу.

Висновки

Таким чином, незважаючи на всі труднощі сьогодення, м'ясне скотарство повинно бути в Україні. Для цього необхідна на рівні держави підтримка розвитку галузі м'ясного скотарства, а саме:

1. Встановити та контролювати закупівельні ціни на м'ясну худобу, які повинні бути в 2-3 рази вищими, ніж на молочну та комбіновану худобу в залежності від якості яловичини ;

2. Надати можливість керівникам, які розводять худобу м'ясних порід, реалізовувати яловичину високої якості на власних торговельних місцях, а не здавати її за безцінь м'ясопереробним підприємствам;

3. Стимулювати розвиток м'ясного скотарства за рахунок виділення реальних, а не мізерних, дотацій господарствам, які розводять м'ясну ху-

добу. Из 2013 року дотації господарствам не надаються.

Література

1. Доротюк Е.М. М'ясне скотарство – джерело високоякісної яловичини та шкіряної сировини / Е.М. Доротюк // Харків. Видав. ЗАТ «Тираж 51».-2006.- 320 с.
2. Сайт державної служби статистики [http:// www. ukrstat. gov. ua / Noviny / new_ u. Html.](http://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new_u.html)
3. Тимченко О.Г., Зубець М.В., Ю.С. Козир. М'ясне скотарство / О.Г. Тимченко, М.В. Зубець, Ю.С.Козир та ін.// Київ.: Урожай, 1991.- 192 с.

МЯСНОЕ СКОТОВОДСТВО ВОСТОЧНОГО РЕГИОНА УКРАИНЫ

Прудников В.Г., профессор,

Криворучко Ю.И., доцент

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г.Харьков

Колесник А.И., к. с.-г. н.,

директор ЧП «Агро – Новоселовка 2009 » Харьковской области

Аннотация. В статье изложены результаты изучения современного состояния мясного скотоводства восточного региона Украины на примере ЧП «Агро – Новоселовка 2009» Харьковской области.

Ключевые слова: говядина, мясное скотоводство, абердин-ангусская порода скота, выращивание, кормление, параметры технологии.

MEAT CATTLE BREEDING OF EASTERN UKRAINE REGION

Prudnikov V.G., doctor of agricultural sciences, professor,

Krivoruchko Y.I., candidate of agricultural sciences, reader

Kharkov State Zooveterinary Academy, Kharkov

Kolesnik O.I., candidate of agricultural sciences

Director CHP “Agro- Novoselovka 2009” Kharkov region

Summary. The results of modern meat cattle breeding state of eastern Ukraine region have been presented. This search has been conducted on the example of CHP “Agro- Novoselovka 2009” Kharkov region.

Key word: beef, meat cattle breeding, aberdin – angyss breed cattle, growing up, feeding, technology.
